

Oppikurssi sosialismissa

Laatinut ALGERNON LEE

Julaistaan Rand-koulun kirjjeenoathtolakäytinä. Koulun luvalla Sakenille mukaeltu

LÄKSY XII.

Kapitalismin taloustieteelliset perusteet.

Hinta ja arvo.

Kysynnän ja tarjonnan laki. — Me kaikki tiedämme, että tavarasta saa suuremman hinnan, silloin kun sitä on vähän saatavissa, ja pienemmän hinnan, silloin kun sitä on runsaasti tarjottavana. Myös tiedämme, että jollakin tavarella on suurempi hinta silloin kun useat henkilöt haluavat ostaa samaa tavaraa, ja pienempi hinta silloin kun ostajia on vähän. Tämä tosiasia voitaisiin ilmaista seuraavalla määritelmällä:

Tarjonnan lisääntyminen tai kysynnän vähentyminen kohottaa tavarain hintaa.

On kuitenkin huomioon otettava, että pelkkä halu saada tavaroita ei merkitse kysyntää taloustieteellisessä merkityksessä. Se tosiasia, että useat henkilöt haluavat jotakin tavaraa, ei kohota tuon tavarain hintaa, ellei noilla henkilöillä ole keinoja tavarain ostamiseksi. Me usein lykkäämme tulovaisuuteen tarvitsemamme tavarain ostamisen, toivoen, että se tulisi halvemmaksi. Me myös usein ostamme jotakin tavaraa, jota me emme juuri sillä hetkellä tarvitse, mutta ostamme sen vuoksi, että sitä silloin myydään tavallista halvemmalla, ja me pelkäämme, että sen hinta kohoaa siihen mennessä, jolloin me sitä välttämättömästi tarvitsemme. Tästä näemme, että itse kysyntäkin saattaa joskus olla riippuvainen hinnasta.

Edelleen on otettava huomioon, että joskin erinäiset luonnolliset syyt saattavat rajoittaa jonkun määrätyn tavarain tarjontaa, niin tarjonnan suuruus kuitenkin on enimmäkseen ihmisten määräämisvallan alainen. Ih-

miset lisäävät tai vähentävät jonkun tavarain tarjonnan määrää keskittämällä joko enemmän tai vähemmän työvoimaa sille teollisuuden alalle, missä tuota tavaraa valmistetaan. Tämä taas vuorostaan riippuu siitä, millaisen hinnan teollisuuden harjoittaja saa tavarainstaan. Jos jonkun tavarain hinta kohoaa, niin tehtailija kiinnittää enemmän työvoimaa sen valmistamiseen, jos hinta laskee, rajoitetaan tuon tavarain tuotantoa. Näemme siis, että tarjonta jossakin määrin riippuu myös tavarain hinnasta.

Nämä ilmiöt, jotka muodostavat toisen osan "kysynnän ja tarjonnan lain" määritelmästä, voitaisiin yhdistää seuraavaan sääntöön:

Tavarain hinnan kohoaminen pyrkii lisäämään tarjontaa ja vähentämään kysyntää, ja hinnan aleneminen pyrkii lisäämään kysyntää ja vähentämään tarjontaa.

Hinta ja arvo. — Seuraava esimerkki luonnon toiminnasta auttaa meitä ymmärtämään hinnan ja arvon välistä suhdetta.

Vesi aina pyrkii tasapainoon. Mutta veden pinta on harvoin tarkasti tasapainossa. Pintaa tavallisesti liikuttavat aallot, joita aiheuttaa tuuli tai joku muu syy. Veden pinnan jokainen osa alituisesti kohoaa tai laskee. Mutta ei mikään veden pinnan osa kohoaa tai laske ainiaakst, jätään ottamaan asemaan. Mitä korkeammalle nousee aallon harja, sitä raskaammaksi tulee sen paino, ja painaa alaspin, ja mitä alemmaksi laskee syvennys aaltoharjojen välillä, sitä enemmän pyrkivät syvennyksen kummallakin puolella olevat aallon harjat puskemaan sitä jälleen ylös. Näitten

Äärimäisyyksien välillä on piste, jota kohti veden pinnan jokainen aineosa pyrkii palaamaan, joskaan se ei koskaan pääse tuossa pisteessä muuta kuin lyhyen hetken. Tätä äärimäisyyksien välillä olevaa pistettä sanomme veden tasapainoksi.

Samalla tavalla kohoaa ja alenee tavarain hinta. Sen liikehtiminen tapahtuu enemmän tahi vähemmän tarkasti määriteltujen rajojen välillä. Mitä korkeammalle kohoaa hinta, sitä enemmän vaikuttavat lisääntynyt tarjonta ja vähentynyt kysyntä sen alas painamiseksi. Mitä alemmaksi hinta laskee, sitä enemmän vaikuttavat vähentynyt tarjonta ja lisääntynyt kysyntä sen kohottamiseksi. On olemassa siinä välissä oleva hintamäärä, jota kohti hinta aina pyrkii, joskaan se harvoin tahi ei koskaan pysähdy juuri tuohon määrään. Tätä määrää me kutsumme tavarain arvoksi. Tavarain arvo on siis se, mitä sen hinta pyrkii olemaan. Entisaikojen taloustieteilijät tapasivat kutsua sitä tavarain "luonnolliseksi hinnaksi".

Ajan pitkään tapauksia, joissa tavarain myydään arvoa suuremmasta hinnasta, vastaavat tapaukset, joissa sitä myydään arvoa vähemmästä hinnasta. Yleinen sääntö on siis se, että jokainen hyödyke myydään arvonsa mukaisesta hinnasta, joskin tämä sääntö harvoin aivan tarkasti pitää paikkansa kussakin erikoisessa myyntitapauksessa.

Hinnan sekä kysynnän ja tarjonnan lain tällainen vuorovaikutus on herkeempi ja nopeampi sellaisissa tapauksissa, missä tavaroita tuotetaan korkealle kehittyneellä koneetollisuudella, missä on paljon palkkatyöläisiä, missä on kehittyneitä välineitä tietojen levittämiseksi ja tavarointien sekä henkilöitten kuljettamiselle, ja missä on olemassa kehittyneet luottojärjestelmät, joka helpottaa pääoman ja työn siirtämistä toisesta paikasta toiseen, — kuin silloin missä puuttuu näitä edellytyksiä. Kun nämä edellytykset ovat olemassa, niin hinnat vaihtelevat nopeammin ja hinnan eroavaisuudet ovat pinemmat. Mutta tällainen vaihtelu ei voi kokonaan hävitä,

niin kauan kuin on olemassa tuotantoa myyntiä varten. Kun tämä järjestelmä häviää, niin sen mukana häviää myös hinta ja arvo.

Mikii määrii arvon? — Otaksukaamme, että vehnän hinta vaihtelee \$1.20 ylä- ja alapuolella bushellilta, ja kuparin hinta on noin 240 dollaria tonnilta. Voimme siis sanoa, että arvossa tonni kuparia vastaa kahtasataa bushella vehnää. Miksikä suhde on juuri tämä? Voisi vastata, että se johtuu siitä, että vehnän ja kuparin edellytykset kysyntään ja tarjontaan nähden ovat sellaiset, että ne pitävät niiden hintoja mainitussa suhteessa keskenään. Mutta tämä ei olisi mikään vastaus, sillä silloin pitäisi meidän kysyä, mitkä selkät ovat ne, jotka pitävät tuota suhdetta sellaisena. Olkea vastaus kysymykseen on:

Kuparitonnilta voi ostaa 200 bushella vehnää sen vuoksi, että tarvitaan kaksisataa kertaa enemmän työvoimaa kuparitonnin tuottamiseksi kuin vehnäbushellin tuottamiseksi markkinoille.

Tarkastakaamme tätä väitettä. Otaksukaamme paikkansa pitäväksi, että sama työmiehenä tuottaa joko tonnin kuparia tahi 200 bushella vehnää. Otaksukaamme sitten, että jostakin syystä kuparin hinta kohoaisi kolmeksi sadaksi dollariksi tonnilta. Silloinhan voisi tonnilla kuparia ostaa 250 bushella vehnää. Viiden työpäivän maanviljelytyöllä voisi siis ostaa kuparitonnin neljän työpäivän tuotteet. Kuparin tuottajat saisivat siten 25 prosenttia enemmän tavaroinna tahi rahassa samasta työmäärästä kuin vehnän tuottajat. Mitä silloin tapahtuu? Silloin työvoima pyrkii pois vehnän viljelyksestä kuparin tuottamiseen. Vähemmän vehnää viljellään ja enemmän kuparia kaivetaan. Mutta kun vehnän tarjonta täten vähenee ja kuparin tarjonta lisääntyy, niin vilja tulee kallimmaksi ja kupari halvemmaksi. On hyvin mahdollista, että tämä pyrkimys menee siihen äärimäisyyteen, että kuparin hinta laskee niin paljon ja vehnän hinta kohoaa niin paljon, että maanviljelys tulee tuottavammaksi kuin metallin kaivaminen. Silloin tuotantovoimat virtaa-

vat päinvastaiseen suuntaan kuin läsken.

Tämä prosessi itse asiassa on paljon monimutkaisempi kuin mitä ilmenee tässä selityksessä, sillä näihin seikkoihin vaikuttavat ei ainoastaan kuparin ja vehnän keskinäiset suhteet, mutta tuhansien muitten tavaralajien. Mutta tämä yksinkertainen esimerkki osoittaa tämän ilmiön yleisen luonteen. Kun jonkun tavaran hinta on niin korkea, että määrätty määrä työtä, käytettynä tuon tavaran tuottamisessa, antaa paljon suuremman tuloksen kuin sama työ määrä käytettynä jonkun toisen tavaran tuottamisessa, niin suhteettoman suuri määrä työllisiä vetäytyy tuohon teollisuuteen, sen tuotteitten paljon lisääntyä ja hinta laskee, — ja päinvastoin.

Ottaa jonkun verran aikaa ennenkuin tulee yleisesti tunnetuksi, että jonkun tavaran hinta näin on kohonnut, ennenkuin työvoiman siirtyminen on tapahtunut ja ennenkuin lisääntynyt kysyntä vaikuttaa hintojen laskemiseen. Olosuhteista riippuen saattaa kestää viikkoja, kuukausia tahi vuosia, ennenkuin koko prosessi on läpikäyty. Sitäpaitsi, samalla aikaa kuin joku epätasainen suhde pyrkii taseutumaan, niin saattaa syntyä toisia epätasaisen suhteen ylläpitämiseksi

vaikuttavia selkkoja. Jokaisena määrättyä aikana on olemassa paljon epätasaisuutta saman työ määrän arvoon nähden erinäisillä teollisuuden aloilla. Mutta tasottamisen prosessi on lakkaamatta käynnissä.

Meidän arvo-määritelmämme voitaisiin elustavasti sisällyttää seuraaviin sanoihin:

Tavaroiden hinta pyrkii olemaan sellainen, että määrätyn työ määrän tuotteet jossakin teollisuudenhaarassa hintaan nähden vastaisivat saman työ määrän tuotteitten hintaa jossakin toisessa teollisuuden haarassa.

Tästä väitteestä tulemme seuraavissa laskuissa tekemään joitakin poikkeuksia, mutta toistaiseksi pidettäkään sitä yleisenä sääntönä.

On myös tärkein muistettava, että nyt puhumme olosuhteista, joiksi ne muodostuvat vapaan kilpailun vallitessa. Asema muuttuu huomattavasti silloin kun tavaramarkkinoita yksinvaltaisesti hallitsevien trustien vaikutus pääsee siihen vaikuttamaan. Myöskin on muistettava, että tavaroiden puhueesamme tarkoitamme yleisesti käytännössä olevia hyödykkeitä, eikä harvinaisia esineitä, kuten vanhoja kirjoja, taidemaalauksia ym. sellaista.